

# İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	9
KISALTMALAR.....	13

## I. BÖLÜM

### AYHAN KIRDAR'IN HAYATI, MİZACI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. HAYATI.....	15
1.1.1. Aile Çevresi, Doğumu ve Çocukluk Yılları.....	15
1.1.2. Öğrenim Hayatı.....	17
1.1.3. Artist Olma Merakı ve Kapak Yıldızı Yarışması.....	18
1.1.4. Memuriyet Hayatı.....	20
1.1.5. Askerlik Yılları.....	21
1.1.6. Evlilikleri.....	22
1.1.7. Emeklilik Yılları, Hastalığı ve Ölümü.....	22
1.2. MİZACI.....	23
1.3. EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	25
1.3.1. Şiire İlk Yöneliş.....	25
1.3.2. Etkilendiği Kaynaklar.....	26
1.3.3. Kitaplaşan Şiirler.....	30
1.3.4. Açılan Şiir Sergileri.....	31
1.3.5. Şiir Sayfası Yönetmenliği.....	32
1.3.6. Şiire Yeniden Yöneliş.....	33
1.3.7. Şiir Yarışmaları.....	34
1.3.8. Son Şiirler ve Şiirlerin Toplu Basımı.....	34
1.3.9. Şiire ve Şaire Dair Görüşleri.....	36
1.3.9.1. Şiir Nedir?.....	36
1.3.9.2. Şair Kimdir?.....	38
1.3.9.3. Şiir Ne zaman ve Nasıl Yazılır?.....	40
1.3.9.4. Şiir ve Gerçeklik.....	42
1.3.9.5. Şiir ve Güzel Sanatlar.....	42
1.3.9.6. Şiir Yazma Uğraşı ve Bütünsellik.....	43
1.3.9.7. Şiir ve Edebiyat Matineleri.....	45

1.3.10. Döneminde Uyandırdığı Olumlu Tesirler ve Algılanışına Dair Bazı Anekdotlar	46
1.3.11. Edebiyat Dünyasında Geri Planda Bırakılışının Nedenleri	50
1.4. ESERLERİ	53
1.4.1. Lo	53
1.4.2. Bağırıyorum	57
1.4.3. Ole	61
1.4.4. Gece Bir Kelepçe Bileklerimde	64
1.4.5. Soyarken Bıçak Karanlığı	65
1.4.6. Geceye Çizilen Güneş	68
1.4.7. Lo-Bütün Şiirleri	69

## II. BÖLÜM

### AYHAN KIRDAR'IN ŞİİRLERİNDE TEMA/KONU VE YAPI

6	2.1. ŞİİRLERİNDE TEMALAR/KONULAR	71
	2.1.1. Bireysel Tema/Konular	71
	2.1.1.1. İnanma İhtiyacı ve Tanrı Düşüncesi	72
	2.1.1.2. Zaman	91
	2.1.1.3. Ölüm	98
	2.1.1.4. Yalnızlık	110
	2.1.1.5. Aşk	117
	2.1.1.6. Kader	130
	2.1.1.7. Anılar	134
	2.1.1.8. Yaşama Sevinci	135
	2.1.1.9. İnsanlardan Şikâyet	144
	2.1.1.10. Günah Duygusu	151
	2.1.1.11. Korku	168
	2.1.1.12. Cinsellik	174
	2.1.1.13. Eksiklik/Yarım Kalmışlık/Yaşanmamışlık	176
	2.1.1.14. Tabiat Sevgisi	181
	2.1.1.15. İhtiyarlık	183
	2.1.1.16. İstanbul Sevgisi	185
	2.1.2. Toplumsal Temalar/Konular	187
	2.1.2.1. Umut	188
	2.1.2.2. Anadolu İnsanın Sorunları	199

2.1.2.3. Savaş.....	206
2.1.2.4. Ekonomi.....	210
2.2. ŞİİRLERİNDE YAPI.....	211
2.2.1. Nazım Birimi.....	211
2.2.1.1. Üçlüklerle Kurulanlar.....	212
2.2.1.2. Dörtlüklerle Kurulanlar.....	213
2.2.1.3. Beşliklerle Kurulanlar.....	214
2.2.1.4. Altılık, Yedilik ve Onbirlik Tek Bentten Oluşanlar.....	214
2.2.1.5. Karma Yapıya Sahip Olanlar.....	214
2.2.2. Nazım Şekli.....	217
2.2.2.1. Geleneğe Bağlı Nazım Şekillerinin Değiştirilmesiyle Oluşan Nazım Şekilleri.....	218
2.2.2.2. Serbest Düzenli Nazım Şekilleri.....	219
2.2.2.2.1. Eşit Dizeli Nazım Şekilleri.....	221
2.2.2.2.2. Karışık Dizeli Nazım Şekilleri.....	221
2.2.2.3. Düzyazı Şiir (Mensur Şiir).....	222
2.2.3. Kısa ve Uzun Boyutlu Şiirler.....	224
2.2.4. Ölçü, Kafiye ve Redif.....	225
2.2.4.1. Ölçü.....	226
2.2.4.2. Kafiye ve Redif.....	226

### III. BÖLÜM

#### ŞİİRLERİNDE YER ALAN SEMBOL VE İMGELER

3.1. SEMBOLİK ANLATIM.....	235
3.2. İMGE (İMAJ) KULLANIMI.....	238

### IV. BÖLÜM

#### AYHAN KIRDAR'IN ŞİİRLERİNDE DİL VE ÜSLUP

4.1. DİL.....	251
4.1.1. Kelime Kadrosu.....	252
4.1.2. Dili Kullanma Biçimi.....	254
4.1.2.1. Dize Örgüsü.....	254
4.1.2.2. Cümle Yapısı.....	256
4.1.2.2.1. Yüklemine Göre Cümleler.....	256
4.1.2.2.2. Kuruluşuna Göre Cümleler.....	257

4.1.2.2.3. Yapısına Göre Cümleler	258
4.1.2.2.4. Anlamına Göre Cümleler	259
4.1.2.3. Dildeki Değişmeler	262
4.2. ÜSLÛP	270
4.2.1.Konuşma Dili	270
4.2.2. Somut Dil	272
4.2.3. Resim ve Renklerin Dili	274
4.2.4. Nükte/Espri/İroni ve Mizah	278
4.2.5. Dildeki Sapmalar	280
4.2.5.1. Yazımsal Sapmalar	281
4.2.5.2. Noktalama İşaretleri ve Sapmalar	282
4.2.5.3. Ses Bilimsel Sapmalar	283
4.2.5.4. Kesimsel Sapmalar	284
4.2.5.5. Tarihsel Dönem Sapmaları	285
4.2.6. Metinlerarasılık	286
4.2.7. Şiirinde Ritim ve Ahenk Unsurları	297
4.2.7.1.Yinelemeler	297
4.2.7.1.1. Ses Bilgisel Yinelemeler	297
4.2.7.1.1.1. Ünlü-Ünsüz Yinelemeleri (Asonans-Aliterasyon)	298
4.2.7.1.1.2. Kakafoni	301
4.2.7.1.2. Biçimbirimsel Yinelemeler	303
4.2.7.1.2.1. Önyineleme	303
4.2.7.1.2.2. Artyineleme	308
4.2.7.1.2.3. Art Arda Yineleme	309
4.2.7.1.2.4. Kıvrımlı Yineleme	311
4.2.7.1.2.5. Zıt Koşut Yineleme	312
4.2.7.1.2.6. Bağlaç Yinelemesi	313
4.2.7.1.3. Sözdizimsel Yinelemeler	315
4.2.7.1.4. Metin Yinelemeleri	317
4.2.7.2. Ölçü, Kafiye ve Redif	319
<b>SONUÇ</b>	321
<b>KAYNAKLAR</b>	327
<b>KİTAPLARINDA YER ALMAYAN ŞİİRLERİ</b>	337
<b>BELGELER</b>	347

## ÖN SÖZ

Ayhan Kırdar (1936-1999), Türk edebiyatında eser veren ressam-şairlerden biridir. 1956 sonrasında şiir yayımlamaya başlayan Ayhan Kırdar, 1960 sonrasında kitaplaştırdığı şiirleri ile dikkatleri üzerine çeker. Bu yıllarda hakkında kaleme alınan yazıların birçoğunda olumlu eleştiriler yer alır ve dik-kate değer bir şair olarak kabul edilir. 1961-1966 yılları arasında *Lo*, *Bağırıyorum*, *Ole*, *Geceye Çizilen Güneş* adlı dört kitap yayımlayan Kırdar, uzunca bir süre yazmaya ara verir. 1975 yılında *Soyarken Bıçak Karanlığı* kitabıyla şiire yeniden yönelen şair, 1977’de yayımladığı *Geceye Çizilen Güneş* kitabıyla şiir serüvenini noktalar aslında. Bu yıllarda moda olan şiir matinelelerinin aranılan şairi olan ve şiirleri ezbere bilinen Ayhan Kırdar, yazılı basında çok büyük bir yankı uyandırmaz. Ömrünün son yıllarında birkaç şiir ilavesi ile kitaplarını bir araya getirdiği şiirlerinin toplu basımı ise onun bu alandaki son hamlesi olur.

Ayhan Kırdar’ın edebiyat çevresindeki bu unutulmuş süreci, şiir antolojilerine kadar yansır ve akabinde akademik çalışmaları da etkiler. Mehmet Kaplan’ın *Şiir Tahlilleri II Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri* kitabında değerlendirmeye aldığı en genç şair Ayhan Kırdar’dır. Mehmet Kaplan’ın “*kendine has duyuş tarzı*”, “*güzel mısra yaratma*” yönüyle hem anlatacak çok şeyi olan hem de bunları anlatmasını bilen “*büyük bir kabiliyet*” olarak gördüğü Ayhan Kırdar hakkındaki akademik çalışmalar, neredeyse bununla sınırlıdır. Son yıllarda yayımlanan Fatih Sakallı’nın “Ayhan Kırdar’ın Şiir Dünyası” adlı makalesi ise -sınırlılıklara rağmen- onun şiiri üzerine girişilmiş kayda değer bir çalışmadır. Bunun dışında Ayhan Kırdar’a dair yapılan değerlendirmelerin büyük bir bölümü,

kitaplarının yayımlandığı yıllarda yoğunlaşmaktadır. Çoğunluğu şair ve yazarlar tarafından kaleme alınan süreli yayınlardaki bu yazıların bir kısmı, kitap tanıtım yazıları şeklindedir.

Yakaladığı başarılı çıkışı sürdüremese de Ayhan Kırdar, gerek ele aldığı konular gerekse kendine özgü üslubu ile üzerinde durulmaya değer bir şahsiyettir. Ayhan Kırdar, şiir yazdığı dönemde etkisi devam eden hece duyarlılığına dayalı anlayış ile Garip akımı, II. Yeni ve toplumcu-gerçekçi şiir eğilimlerinin içerisinde yer almaz; ancak bu eğilimleri de bütünüyle reddetmez. Beslendiği kaynakları gizleme gereği duymayan şair, kendi şiir anlayışını şekillendirmesi ve eserlerine şahsiyetinin damgasını vurması yönüyle de kayda değer bir kişilik sergiler. Bu noktalardan hareketle Ayhan Kırdar'ın hayatı ve şiirleri üzerine bir çalışma yapmayı anlamlı bulduk.

Çalışmamızın birinci bölümü, “Ayhan Kırdar’ın Hayatı, Mizacı, Edebi Kişiliği ve Eserleri” başlığını taşımaktadır. Burada şairin özel hayatı ve şairliğine dair son derece sınırlı olan bilgilerden yola çıkılmıştır. Özel hayatına dair ayrıntılar, özellikle yeğeni Celal Kırdar’ın verdiği bilgiler doğrultusunda şekillendirilmiş ve mizacına dair hususiyetler ortaya konulmuştur. Aynı zamanda Ayhan Kırdar’ın mizacı ve şairliği arasında bağlantılar kurulmaya çalışılmıştır. Onun poetikasının çerçevesini belirleyecek görüşleri ise birkaç röportajından hareketle oluşturulmuştur. Elde bulunan bilgilerden hareketle şairin kendi döneminden günümüze dair nasıl tesirler uyandırdığına dair bazı anekdotlar aktarılmıştır. Diğer taraftan yayımlanmış kitapları hakkında -süreli yayınlarda yer alan yazılardan da hareketle- bilgiler verilmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümü “Ayhan Kırdar’ın Şiirlerinde Tema/Konu ve Yapı” ya ayrılmıştır. Burada öncelikle şiirlerde işlenen temalar bireysel ve toplumsal temalar olmak üzere iki başlık altında değerlendirilmiş, yapılan tespitler, şiirlerden

alıntılarla desteklenmiştir. Kırdar'ın şiirlerindeki yapıyı oluşturan nazım birimi, nazım şekli, ahenk unsurları gibi şekilsel özellikler, şiirler dikkate alınarak incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, şiirlerinde zengin bir görünüm sergileyen ve şairin sanatçı kişiliğinin önemli bir yönünü oluşturan sembol ve imge dünyası belirlenmeye çalışılmıştır.

Son bölümde ise Ayhan Kırdar'ın dil ve üslup anlayışını oluşturan özellikler ve kullanımlar ele alınmıştır.

Ayhan Kırdar'ın şiiri ve şairliği üzerine yapılan tespitler ve değerlendirmeler, “Sonuç” kısmında ortaya konulmuştur.

Çalışmada faydalanan eserler; “İncelenen Şiir Kitapları” ve “Yararlanılan Kaynaklar” olmak üzere iki bölüm halinde alfabetik olarak sıralanmıştır. Bilgi edindiğimiz bazı evraklar ise “Belgeler” adı altında verilmiştir.

Bu kitap vesilesiyle beni akademik çalışmalara yönlendiren Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK'e; akademik hayatımın dönüm noktasını oluşturan ve beni böyle bir çalışma yapmam konusunda cesaretlendiren hocam Prof. Dr. Ramazan KAPLAN'a; yayım aşamasında desteğini esirgemeyen Prof. Dr. Yakup ÇELİK'e; Ayhan Kırdar'la ilgili yazılı kaynaklarda yer almayan bilgileri ve elindeki belgeleri benimle paylaşan, bu kitabın sonuçlanmasında büyük emekleri olan Celal KIRDAR'a ve ayrıca Cüneyt KIRDAR'a; eleştirileriyle katkı sağlayan Doç. Dr. Zeki TAŞTAN'a, Arş. Gör. M. Arif ERZEN'e; çalışma ortamımı güzelleştiren meslektaşlarıma ve fedakarlıklarıyla hep yanımda olduklarını hissettiğim aileme teşekkürü bir borç bilirim.

**Selma Baş**  
**Van- Nisan 2012**